

Till
Socialdepartementet
Dnr S2019000767FST

Remissvar på promemorian behov av hjälp med andning och sondmatning från S2019000767FST

Riksföreningen för socialt ansvarig samordnare, SAS

Riksföreningen är en riksomfattande ideell förening för yrkesverksamma socialt ansvariga samordnare, SAS. Riksföreningen startade hösten 2016 och är religiöst, politiskt och fackligt obunden. Föreningens syfte är att vara med och påverka dagens och morgondagens socialtjänst.

Riksföreningens funktionsbeskrivning för SAS:

SAS arbetar för att:

- Säkra att processerna för bedömning, beslut, verkställighet och samverkan inom socialtjänsten är ändamålsenliga och väl fungerande.
- Säkra att den enskilde får sina behov prövade i en rättssäker myndighetsutövning.
- Säkra att den enskilde får insatser av god kvalitet som är individuellt utformade och utgår från den enskildes delaktighet och inflytande.
- Säkra att dokumentationen förs i den omfattning som föreskrivs i lag och föreskrift (SoL, LSS, LVM, LVU).
- Säkra att Lex Sarah rapporter utreds och anmäls enligt Socialstyrelsens föreskrift SOSFS 2011:5.

Riksföreningen vill med anledning av promemorian inkomma med följande synpunkter.

Riksföreningen ser det som positivt att så väsentliga delar, sondmatning och andningshjälp, av den dagliga livsföringen inräknas i de grundläggande behoven. Dock vill riksföreningen göra lagstiftarna uppmärksammade på att det återstår vissa oklarheter. Den föreslagna ändringen i LSS lagstiftningen är för otydlig och lämnar stort utrymme för tolkningar. Genom förändringen blir rättsläget i vissa delar fortsatt oklart till dess att tilläggen har prövats i domstol, vilket kan medföra fler långdragna och kostsamma rättsliga prövningar och en övervältring av kostnader på kommuner om lagstiftningen tolkas snävt.

Tolkningar kring vilka delar av sondmatning och stöd vid andning som egentligen ska inräknas i de grundläggande behoven är inte tydliggjort. Dagens tolkning enligt dom HFD 2018 ref:21. kan variera

”Sammanfattningsvis finner Högsta förvaltningsdomstolen att egenvård som avser något av de grundläggande behov som anges i 9 a § första stycket LSS kan beaktas inom ramen för bedömningen av hjälpbehovet. Sondmatning ska betraktas som intag av en måltid och utgör därmed ett grundläggande behov som kan – om den hjälp som erfordras är av tillräckligt integritetskänslig karaktär – ge rätt till insatsen personlig assistans enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. I den utsträckning sondmatningen berättigar till personlig assistans kan den också ligga till grund för prövningen av rätten till assistansersättning enligt socialförsäkringsbalken.”

Oklarheter kring huruvida själva tillförseln av mat via slang maskinellt eller manuellt inräknas i den tid som utgör måltiden. Dagens tolkning i kommuner och på försäkringskassan varierar avseende detta.

I KR i Jönköping mål 1438:18 har KR angett följande skäl till varför själva sondmatningen ska inräknas som ett grundläggande behov men skrivningen lämnar öppet för att i andra ärenden göra en annan bedömning.

”Kammarrätten anser, i likhet med båda parter, att själva in- och urkopplingen av sondmatningsslangarna regelmässigt ska räknas som grundläggande behov. Vidare framgår av utredningen att själva insprutningen av näringen i NN:s fall måste ske långsamt och under kontrollerade former för att inte föranleda illamående. Även insprutningen får därför räknas som grundläggande behov för henne. Rengöringen runt PEG:en har också denna integritetskänsliga karaktär. För- och efterarbeten kan däremot inte godtas i sammanhanget”

Frågan är också vilken del av insatsen vid andningsproblematik som ingår i de grundläggande behoven eller blir det liknande sondmatning vissa moment och övriga delar hänvisas till övriga behov eller alternativt väntetid. Risk finns att en snäv tolkning kommer att innebära en ytterligare övervältring på kommunerna då den enskilde inte bedöms komma upp i 20 timmar grundläggande behov trots sondmatning eller stöd vid andning.

Riksföreningen påtalar därmed att ett tydliggörande i detta avseende bör ges.

Andningsvård och sondmatning är per definition hälso- och sjukvård. Att i lagstiftning bestämma i förväg att dessa, många gånger avancerade hälso- och sjukvårdsuppgifter, alltid ska bedömas som egenvård är inte förenligt med SOSFS 2009:6, om bedömning av om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård samt Socialstyrelsens meddelandeblad Nr 6/2013.

Vilka uppgifter som är egenvård kan inte anges generellt. Förutsättningen är att det är en hälso- och sjukvårdsuppgift som normalt kräver att den utförs av en hälso- och sjukvårdspersonal. (Leg. Personal) eller med stöd av delegation till omvårdnadspersonal. En individuell bedömning måste göras utifrån den enskildes förutsättningar. Bedömningen ska göras i samråd med patienten och utgå från patientens psykiska och fysiska hälsa och med respekt för dennes självbestämmande och integritet. Om patienten behöver stöd och hjälp i samband med egenvården ansvarar den som gjort bedömningen för att planera egenvården tillsammans med den enskilde. Om andra också berörs av egenvården ska planering göras i samråd med dem, t.ex. närstående, personal, skola. Om den enskilde inte kan utföra egenvården kan han/hon ansöka om hjälp med utförandet. Ansvaret för utförandet av

egenvården kvarstår hos hälso- och sjukvården tills beslut fattats om praktisk hjälp med åtgärden.

Riksföreningen påtalar att ett tydliggörande i detta avseende ges.

Rätten till insatser enligt LSS och 51 kap socialförsäkringsbalken regleras i sitt första steg genom personkretstillhörighet. En oklarhet som uppstår är huruvida tolkningen av personkrets 3 kommer att göras framöver. Om tex de moment som avser tillsyn av andningshjälpmedel och hantering av sond inräknas i *betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och ett omfattande behov av stöd*. Som exempel kan tas i övrigt icke funktionsnedsatta personer med någon form av andningsproblematik tex nattetid där inga övriga behov förekommer.

Riksföreningen ser en risk i att dessa personer trots det nya lagförslaget inte kommer att omfattas av rätten till personlig assistans trots försäkran att dessa behov ska ge rätt till insatsen.

Riksföreningen ser utöver ovanstående punkter förslaget om att inräkna sondmatning och andning till de grundläggande behoven som ett bra förslag till ökad kvalitet för de enskilda brukarna. Dock anser riksföreningen att lagstiftaren bör ge tydligare vägledning kring tolkning så inte de enskilda brukarna försätts i en lång, kostsam och svår rättslig process som på intet sätt gagna individen eller staten/kommunerna. Samt en risk för kostnadsövervältring på kommunerna om en snävare tolkning av de grundläggande behoven får genomslag.